

Год. VI.

Број 16.

**НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА**

ВЛАСНИК:

УРЕДНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 14. априла 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Одликовања

Његова Светост, преузвишени Господин архиепископ карловачки, митрополит и патријарх српски, *Георгије Бранковић*, благоизволео је одликовати надбедеником и ове манастирске настојатеље: Амфилохија Еремића игумана шишатовачког и Саву Орловића игумана јазачког.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРОПОВИЈЕД

на велики Петак.

— Искупитељ наш, па још и сада мученик! —

Говорио у саборној цркви карловачкој
прота Јован Вучковић.

Совершишасѧ . . . . . (Јован 19, 30).

Чула се већ и пошљедња ријеч,
што изустѧ Богъ-Слово (Јован 1, 1) када

благоволи плотию взѧти на крестъ (Тропарь воскресни, гл ѿ).

Са крста на Голготи чула се најзнаменитија у цијелој вјечности ријеч, ријеч: **совершишасѧ**.

Сврши се дѧло, које је Отац намијенио Сину (Јован 17, 4), на које посла Богъ Сына своѧго (Галат. 4, 5).

Сврха том дјелу била је несравњено велика, за свијет Божји бескрајно важна.

Дјело то било је најпотребније за нас људе, јер се оно имало свршити да ми крснокленіе воспрѧимѧмъ (Галат. 4, 5) . . .

Знамо, љубазни, шта се у рају са човеком збило. Непослушношћу својом вољи Божјој хтједе се човек сам узвити до најсавршеније слободе и постати у безакоњу својем сам себи законом. И то је платио дугим и тешким ропством грјеховним, он и све потомство његово.

Све нам то вјерно и потанко казује

Богом откривена вјера наша, ријеч Божја у светом Писму казује нам то.

А опомињу нас на то и предања старих народа, која су међу њима била сачувана у сликовитим скаскама њиховим. Понајбоље још између свију сјећа нас на судбоносно дјело праоца нашег и на све што га је с потомством иза тог снашло скаска она грчка о Промитеју.

Син неба и земље подиже се да против воље неба учини земљу независном и срећном укравши с неба свјетлост за земљу. Казна га снађе. Чврстим ланцима би прикован за тарпејску стијену. орао долази да му кљује плућа и што овај од њих откине, то на њима одмах нарасте. И тако се страшне муке за стијену прикована патника из дана у дан понављају, док им не учини крај Иракле, кад је убио крволочна орла и тешке окове раскинуо.

Адам, праотац наш, створ Божји од земље, сегну за божанственошћу, за слободом и срећом мимо Бога, а нађе се наг и прикован за невоље душевне и тјелесне, у којима плућа његова не дахнуше у слободи Божјој, већ их разапиваху жеље и страсти, које никад не изумиру, а кидаху их страдања и муке, које се сваки дан понављају...

Раздвојивши се с Богом пође човјек путем својим и на том путу превари га мудрости његова и знање његово и ласкани се себи: *ја сам, и нема га осим мене* (Исаија 47, 8). Но зато и дође на њега зло и спонадоше га невоље и дође на њега погибио (Исаија 47, 9)

С човјеком западе у тај јад и све остало и сва твар с њим заједно *совоздыхаетъ и сволѣзнетъ* (Римљ. 8, 22), јер сва *сѣтѣкъ повинѣса* (Римљ. 8, 20).

Живот свијета и живот човјештва чемеран је био. Био је то живот страдалника, који у мукама тешким боно уздише и стење, а страдању својем не види краја. Гвозденим силом стања својега страдалничког прикован за голијет свагдашње своје садашњости, са мукама у души и срцу својем, које му никад мирна часа не дају, чекао је он избавитеља својега, да сатре муке његове, да раскине ланце са руку, које су на Бога кидисале и окове са погу, које су

га од Бога одвеле. Изгледао је дан помирења својега са Богом.

Но са злоћом својом у срцу није човјек више могао изаћи пред лице Божје. Самовољно учињено зло није могло рачунати на заборав Божји. Оно се морало у клици сатрти и сатрти га је морао онај исти, који га је у срце људско унио, човјек сам. Тек тада је могло бити помирења између очишћеног човјека и задовољене правде Божје.

Али у то стање доћи није човјек могао сам за се, јер *сви застрашише, сви се покварише* и не бијаше *никога добро да швори* (Псал 52, 4). На ако су страдања који пут и уништила њеки дио зла у човјеку, оно је опет нарасло, јер је пустило клице своје у сами живот човјечји, па је с човјеком заједно непрекидно и живјело.

Морао је изаћи посредник између светиње величанства Божјег и грјешности заблудјела човјека, посредник подобан да даде задовољштину за човјека, који је био неспособан за задовољштину, посредник безгрјешан, да безгрјешношћу својом потрегријех човјечји, посредник послушан, да послушношћу својом заглади непослушност човјечју, посредник трпелив, да трпљењем својим обескријеси необузданост човјечју, човјек од жене рођен, да синове женине к Оцу приведе. Једном ријечју посредник, који је и Бог и човјек, да човјека к Богу опет подигне.

Сјеме женино требало је да сатре главу зачетника гријеха (I Мојс. 3, 15) и човјека опет да учини сином Божјим, чим човјештво само дозрије за блажени тај час. А да што сигурније дозрети узмогне, дан му је вођа у закону (Галат. 3, 24), долазили су му пророци, да га до зрелости доведу, напошљетку пак *ѣгда прѣиде кончина лѣта, посла Богъ Сына своего, ѣдинороднаго, раждаемаго ѿ жены, кываема подѣ закономъ, да подзаконнымъ испѣпитъ, да кыновленіе воспріимемъ* (Галат. 4, 4)...

Слово Божје узе на се тијело људско (Јован 1, 14), путем душе помијеша се Бог са тијелом, кроз утробу пречисте Дјеве ваплоти се Бог и нађе се међу људима *ѣкѣ чловѣкѣ* (Филипљ. 2, 7).

Дјело искупљења започело је. Пре-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unim.edu мудрост Божја удесила га је најсходније оном што га је изазвало, како би се све што је покварено у једно здружило, да се све спасе Душа, због душе, која није била послушна, тијело, због тијела, које је с душом гријешило и с њом осуђено...

Започео је нови ред у свијету и ствара се нови свијет. У старом је Адам створен, у новом Христос рођен. Тамо жена, која наговорена наговара на гријех, оvdје Дјева без гријеха даје свијету Безгрјешнога. Тамо Едем из кога је човјек истјерао, оvdје Витлејем из кога излази вођа, који ће одвести човјека у царство небеско. Тамо рај пун сладости, оvdје јасле пуне скромности. Тамо анђео са пламеним мачем чува стражу на вратима рајским, оvdје анђели са радосном пјесмом поздрављају свијет. Тамо прогонство у црну таму душевну, оvdје звијезда, која води разуму. Тамо гордо устајање на Бога, оvdје смирено долажење незнабошког свијета са дарима пред колијевку небесника. Тамо проклетство над човјеком, оvdје глас божанске љубави, који свједочи Сину у свијету. Тамо уживање недозвољеног, оvdје пост као уздржавање од дозвољеног. Тамо искушење и искуситељ побједник, оvdје искушење и побјеђени искуситељ. Тамо улази зао дух у човјека, оvdје се зли дуси изгоне. Тамо немоћ постаје судбином све природе, оvdје се немоћи лијече. Тамо ријеч осуде, оvdје ријеч поуке. Тамо гњев Божји над високомјерношћу човјечјом, оvdје милостиво признање скромности и шиљање скромних људи на велику проповијед.

Тамо се човјек подиже на Бога и оvdје се људи подигоше на Њега. Тамо дрво, оvdје крст од дрвета. Тако рука, која је грчевито посегла за онијем што је било забрањено, оvdје руке великодушно растегнуте. Тамо рука разуздана, оvdје руке на крст приковане. Тамо рука Божја, која Адама баца из раја, оvdје руке, које су се рашириле да загрле сав свијет.

Тамо дубоки над, оvdје уздизање на висину крета. Тамо сва сласт уживања, оvdје сва грчина, која је за гријехом дошла. Тамо се запарује зло, оvdје се ради зла добро крунише вијенцем од трња.

Тамо смрт, а и оvdје смрт. Тамо је по-

биједила, оvdје је побјеђена. Тамо је започела, оvdје се свршила.

Говоришишас! А тама обузе свијет, да се из ње роди рујна зора ускреса Спаситељева и спасеног човјештва!

Говоришишас! Свршило се све што се свршити имало, да стари Адам дође опет онамо, откуда је био пао, да човјештво на ново приђе дрвету живота, од којег је удаљило га дрво знања тијем што је с њега јело у невријеме и непаметно! (Св. Григорије Назијанзин: О бјегству).

Говоришишас! Тајна љубави Божје добила је свој печат у крви безгрјешнога Богочовјека и капљама крви те свете печати се живот искупљеног човјештва из вијека у вијек, од Голготе у бескрајну вјечност.

Говоришишас! И проклетство наше љгло је у гроб, да ускрене из њега као небески благослов — — — — —

И код тог гроба стоји ето у часу овом душа наша у необичном њеком осјећају, па не зна да ли да се радује, или да плаче.

Клинула би у весељу искупљења својега, али Спаситељ њезин у гробу је и дао се положити у гроб, ради ње. И то претвара радост њезину у голему жалост. И да је само то!

Али послје доласка Спаситељева постао је за њу јасан гријех њезин, послје свега што је на Голготи нашло свој свршетак, мора она осјећати сву тежину гријења својега. Пред гробом овим, мора она застрепити, јер у њему не лежи само жртва за њу, већ и жртва, коју она непрестано мучи и на којој она крвничко своје дјело непрестано извршује.

Јест, браћо, гроб је ево међу нама. Слика гроба у који је затрпана кривица наша. Па који је што смије прићи гробу овом и заклети се, да није крив смрти Праведника, којег се гроб међу нама нађе?! И који је што смије рећи, да су се на Праведнику овом окончале муке онда, кад је изустео ријеч ону **говоришишас!**

Свршиле су, да, свршиле су муке наше и расковани су ланци у којима је човјештво робовало. Слободни смо сада, ако само хоћемо да устанемо и из ропства у

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

царство слободе да пређемо. Спаситељ је за нас све учинио што је учинити требало и подигнувши се на крст привукао нас је к Себи, да с Њиме заједно у Богу опет Оца стечемо, ми и сви прије нас и они што ће у свијету последије нас бити. Све је Он учинио из љубави спрам нас и драговољно је за нас претрпио неописане муке велике, само да наше престану.

Али Његове муке трају и данас. Тешко нама! У љубави Својој Он је и данас и вјечно с нама посредством Цркве своје и кроз Њу опћи с нама. А ми? За ману небескога учења Његова враћамо Му ево и данас још жуч својих страсти. За воду вјечног живота пружамо му киселину земаљских жеља својих. За миловање Његово крвавимо ми чело Његово трњем неокајаних гријеха својих. За добротинство Његово разапњемо Га и данас још непослушношћу својом. За љубав Његову неизмјерну срамотимо Га животом својим пред свима, који су Му и данас још непријатељи. Међусобном пакосћу, мржњом, прогонствима и издајствима и презирањем Цркве Његове пробадамо и данас још љубав срца Његова!

И то су муке горе и страшније од мука, којима Спаситеља нашег мучише неблагодарни Јевреји. Они су Га мучили у заблуди својој, они су га мучили јер нијесу знали што чине. А ми, ми све знамо и опет зло чинимо. Тешко нама!

Ради нас је разбојство на Њему изведено. Наша је кривица била што је Он на крст прикован. Ми смо га разапели и крвничко дјело своје понављамо ето на Њему из дана у дан — — — — —

И нашли смо се сад ето код гроба Његова. Па вас видим да погледате овамо к мени са жељом, да чујете ваљда ријеч премудрости (I Кор. 1, 22), али бадава гледате овамо к мени и бадава ишчекујете. Данас вам проповиједати не могу.

Био сам послушао апостола Христова, па сам почео био проповиједати ево и у невријеме (II Тимот. 4, 2), почео пред крстом и гробом Спасовим, почео онда, када Он сам најгласније проповиједа крстом Својим и гробом Својим.

И од те Његове страшне проповиједи збунила се душа моја, збунила се јер јој је јасна кривица наша. Па вам у часу овом не зна прозборити друге ријечи, осим: молимо се и плачимо!

Плачимо за собом и за дјецом својом! (Лука 23, 28). Молимо се за се и за дједу своју!

Разбојници и крвници Спасови, падни-мо ничице пред гробом Његовим и ријечију разбојника (Лука 23, 42) завацијмо му: **Помани и нас за царство твоје!**

Помани и помилуј!

Амин!

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак.)

Од оног времена, кад је Möhler у тридесетим годинама овога века својом „Символиком“, чије прво издање пада у год. 1832., оживео у Германији вероисповедну полемику протестантизма с католицизмом, питање о основном принципу римске цркве било је извучено на прву наслову (план). У првим протестантским нападајима на књигу Мелерову жестоко ударише на њега, што он, срањујући протестантизам са католицизмом и одавајући преимућство католицизму, као вероисповести потпуно истинитој, пред протестантизмом, као вероисповести потпуно лажној, у место тога, да се удуби у испитивање основних принципа католицизма и протестантизма, прикрива то капитално питање полемиком против појединих протестантских доктрина, при томе допуштајући себи, да нека крајна мишљења реформата и протестантских богослова оставља као опће примљено, симболичко учење протестанства.¹ Стављајући немарност према основним начелима разгледаних исповести у недостатке Символике (Symbolik) Мелерове и желећи, да сами избегну методолошке омашке католичког научења, опоненти његови од стране протестанства хоће да даду својој полемици с њим начелну основу и да превирке о појединим тачкама догматичним сведу на

¹ Herzog. Real-Encyclopädie. Erste Auflage. B. IX. S. 670. Zweite Auflage. B. X. S. 127. Ferd. Chr. Baur. Kirchengeschichte des XIX. Jahrhunderts. Tübingen. 1862. SS. 309—317

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

опште питање о коренитој противности између католицизма и протестантизма. То је поставио за своју сврху већ Ferd. Chr. Baur, чија је књига „Gegensatz des Katholicismus und Protestantismus“, 1833, прво и врло силно побијање Мелера из протестантског табора. По његовој одредби принципијелна разлика између католицизма и протестантизма јесте „у томе, што је у једном главно — аутономија; а у другом хетерономија“.² За том сврхом пођоше и други протестантски писци, који су бранили протестантизам против Мелера. Уз то је неким као правац послужила формула, коју је нешто раније нашао Schleiermacher, који је сводио принципијелне особине и разлике католицизма и протестантизма на то, да „протестантизам ставља одношај индивидуума према цркви у зависност од његовог одношаја према Христу, а католицизам обратно одношај индивидуума према Христу ставља у зависност од његовог одношаја према цркви“.³ Та формула носи апстрактан карактер. Исти недостатак има и одређење Баурово. Али даља разрада их је довела, да су позитивније и тачније налазили главну тачку разлике између католицизма и протестантизма у самој садржини њихових вероучења. Већ одређење Баурово даје места претпоставци, да се хетерономија католицизма и аутономија протестантизма у најдубљим својим основама тесно и неразрушиво везује с учењем о цркви. А формула Шлајермахерова се опаре на ту везу још с већом силом и јасношћу. С тога је у протестантској цркви од великог значаја мишљење, које је развио Dr. Petersen у своме делу: Über die Idee der christlichen Kirche, 1846, да се противност протестантизма и католицизма може разјаснити само „на базису најтемељнијег испитивања у погледу суштине и организације цркве“. Али пошто католицизам тражи, да се римска црква призна као мати свију цркава, а папи усваја principatum у васеленској цркви, то је отуда и потекло само од себе, да се основна идеја католицизма, којом се карактеришу и одређују све његове особине у испоређењу с протестантизмом и другим вероисповедним дру-

штвима, налазе у догмату о папству. Ставши на то гледиште, протестантски научењаци све чешће и чешће, при испитивању и оцени појединих тачака у системи католицизма, почињу их стављати у одношај с доктрином о папству, да би на тај начин проникли у њихов унутарњи смисао и у логику самог процеса постојања. Напослетку у немачкој богословској литератури латинше се таквих покушаја у разматрању католицизма, где се учење о цркви с догматом о папству већ директно истављало као основа и примало за излазну тачку у оцени и карактеристици целе вероисповедне системе католицизма. Од покушаја те врсте најпознатији је „Symbolik der römisch-katholischen Kirche. Von A. H. Baier. Greifswald und Leipzig, 1854“. У истој категорији иде још „Das Lehrsystem der römischen Kirche dargestellt und beleuchtet von Johannes Delitzsch, Gotha, 1875.“ Може се жалити, што су оба та дела прекинута, као што изгледа због смрти писаца, свако на првој свесци. Али гледиште Бајерово и Делићево огледа се већ у томе, што разматрање католицизма почињу од учења о цркви и папству, истављајући ту доктрину као „основни догмат римско-католичке цркве“. Така наснова испитивања католицизма беше новост за немачку богословску литературу, где је раније у монографијама о католицизму доктрина о цркви заузимала другостепено место, јер њен значај у општој системи католицизма још не беше довољно разјашњен и оцењен. И стога Бајер, да би оправдао своју наснову, сматра као потребно, да укаже баш на то, да „основна идеја римског католицизма почива баш на католичком учењу о цркви, да је овде то центар римског католицизма“.⁴ Исто гледиште влада и у руској богословској литератури. Архимандрит Инокентије, поставивши на самом почетку својих истраживања о католицизму догмат папског главенства, онака при томе, да преимућствена важност доктрине о папству у системи католицизма мора одредити место тој доктрини и у критичким разматрањима вероучења римске цркве“.⁵ Други од руских богослова, протојереј Иванцов-Платонов, односно тога, какав значај имаде папски догмат и какво место заузима у циклусу других католичких доктрина, вели:

² Ferd. Chr. Baur. Kirchengeschichte des XIX. Jahrhunderts. Tübingen. 1862. S. 313. Vorlesungen über die christl. Dogmengeschichte, III. SS. 5—10. Leipzig 1867.

³ Herzog Real-Encyclopädie. 1. Aufl. B. VII. SS. 494—496, Kattenbusch Lehrbuch der vergleichenden. Confessionskunde. I. SS. 59. 60. J. B. 1892.

⁴ Baier. Symbolik. 1854. S. 128.

⁵ А. Инокентије. Богословіе обличительное, св. I. стр. 258 - 260. Казан. 1859.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unilb.rs

„тај догмат чини основу целе римокатоличке вероисповедне системе и даје особити карактер целога устројству римске цркве“.⁶ На жалост, то гледиште руског ученог богослова, тако јасно и одређено исказано, није проведено кроз сву систему католицизма, јер је то претресање римског католицизма, кога се латино, застало на критици папског догмата и последњи одељак његовог дела, у коме су се имале разгледати и друге особине вероисповедне системе католицизма, није изашао на свет.

Али и ако још није било до садањег времена ни у европској, ни у руској литератури таког покушаја, у коме би папска идеја била употребљена у оцени и карактеристици вероисповедне системе католицизма, и ако радови Бајера, Делића и Иванцова-Платонова, из случајних узрока, и нису доведени до краја; на основу тога се још недâ закључивати, као да је неосновано мишљење оних, који доктрину папског апсолутизма признају за основни принцип католицизма. Напротив правилност тога мишљења мора се признати као неоспорна у виду многих солидних комбинација и датâ. У његову корист говори пре свега историја католицизма, која сведочи, да су присвајања епископâ Рима, да задобију потпуну врховну власт у васеленској цркви, била, и ако не једини, а оно први и најважнији узрок црквеног раздора између истока и запада. Догмат о папству био је затим и најглавнија препрека за установљење савеза и јединства између Грка и римске цркве; јер сви покушаји сједињења цркава осташе безуспешни, као што је познато, особито стога, што је исток штитио своју црквену независност против папских присвајања, а епископи Рима, не показујући особите сталности у другим тачкама, не хтедохе учинити ни најмањих уступака у питању о приматству и супремацији свога авторитета. Протестантство својим постанком у знатном степену је обвезано такође томе, што богослови римски, који усташе против Лутера одвише оштро поставише питање о папству и, заплетавши на тај начин спорове о индулгенцијама, дадохе реформационом покрету кобан правац. О битно великом значају догмата о папству у системи католицизма и римски богослови изјављују, да је то најкапи-

⁶ Иванцов-Платонов. О римском католицизму и његовим одношајима према православљу. Део 2., стр. 85. Москва. 1870.

талније питање вероучења и устројства западне цркве. Пероне у уводу у одељак о римском првосвештенику говори: „Cum agitur de ecclesiae capite, agitur de summa rei, a qua ipsius ecclesiae existentia et salus omnino pendet“.⁷ Сами првосвештеници римски су не једном објављивали догмат о папству за основну истину католицизма. На томе је гледишту најме стојао Бонифације VIII., када је у својој були *Unam sanctam* истављао поборност намесницима блаженог Петра као први најважнији дуг верних, од кога зависи и лично спасење свакога хришћанина и процветање читаве цркве. Једва ли је мање одлучно и јасно исказао своје гледиште на значај за католицизам догмата о папству и Пије IX, када је у својој посланици од 28. октобра 1870. год. на име минхенског архиепископа објавио, да тај догмат чини *ipsum fundamentale principium catholicae fidei ac doctrinae*.¹ Напоследку и сама анализа вероисповедне системе католицизма убеђује, да догмат о папству доста чини њен фундаменат и основни принцип, и да прави смисао свих њених особина постаје потпуно јасан тек кад се одреди њихов унутарњи логички одношај према папској идеји. Свему реченоме треба додати, да су чак и они испитивачи католицизма, који су његов основни принцип одређивати ма како друкчије, ипак морали признавати господствујући положај папске идеје у догматици римске цркве и при разматрању појединих особина вероисповедне системе латинства непрестано се освртати на папски догмат, да би се разумео њихов прави смисао и значење.

(Наставиће се).

⁷ J. Delitzsch. Das Lehrsystem der römischen Kirche. I. 147. Gotha. 1875.

¹ Правосл. Обзорџіе. 1871. Април. Извѣстія и замѣтки стр. 184. Христіанское Чтеніе. Септембар-октобар. 1891 стр. 215.

Глас са запада,

изазван „окужном патријарашком и синодалном посланицом пресветог апостолског и патријарашког престола у Цариграду.“

Одговор Цариградеког патријарха и његових другова епископа, на познату енциклику папе Лава XIII. о сједињењу цркава, учинио је и на западу велики утисак. Да би упознали читаоце „Српског Сиона“ са расположењем, које је тамо изазвао тај одговор, доносимо овде у верном преводу топло написан и доста карактеристичан

чланак из „*Altkatholisches Volksblatt*“ -а (Бр. 48. 1895. 29. новембра). Чланак је изашао без потписа. Но није неоправдана претпоставка, да га је написао познати старокатолички епископ *Рајнке*.¹ Ево чланка:

Одговор Цариградског грчког патријарха Антима и његовог синода римскоме папи Лаву XIII.

Тешко је и замислити онај душевни немир „славно управљајућег“ папе Лава XIII. који је морао изазвати одговор православног грчког патријарха Цариградског, Антима, и његовог синода, што се појавио августа месеца.

Помислите само! Турски султан гаји према њему, папи, симпатије, пуне поштовања, поклања му чак драгоцени прстен, одржава у својој држави малене општине, што припадају римској цркви, -- олтар њезин до олтара поштоване, древне, источне цркве, која постоји више од 1850. год., перзијски шах му шаље честитке; западни цареви, краљеви и принчеви својим даровима одушевљено суделују у његовим свештеничким и епископским јубилејима; кад један моћан монарх хоће да га посети, да му тиме икаже своје уважање, као одговор на то припремају га с усиљеном учтивошћу, да не сме доћи из Квиринала,² — и врх тога, — папа је и сувише

¹ Умро ноћу између 4. и 5. јануара ове год. Јосиф Хуберт Рајнкевс родио се 1. марта 1821. год. Стекао богословско образовање на бонском универзитету, у Минхену добио степен доктора богословија, а септембра 1848. год. примио свештенички чин. Постаде затим професором црквене историје у бреславој вишој школи, а наскоро буде изабран за ректора исте школе. Беше то један од најозбиљнијих и најнаученијих богослова римске цркве; својим радом је стекао великог утцаја на западне духове. Најодлучније устаде против језуитизма, ради чега су дотле у Рим разне денунцијације против њега, те је много патио. Две године пред ватикански сабор оде у Рим и ту се поближе упознаде са махинацијама, које су употрбљавали језуити, да постигну своју сврху. Тако спреман, смело и с одушевљењем устаде против односног папског догмата о непогрешивости папској, и ту показа толико богословског знања, да га стављају упоредо с Деллингером. Оштужен од језуита, би од свога епископа одлучен у мају 1872. год. Августа 1873. би у Холандији протонисан за старокатоличког епископа и као такав је у току од 22 г. много урадио на покрету старокатоличком. Много је радио на богословској литератури. Био је један од најглавнијих иницијатора међународних старокатоличких конгреса, а његови су радови почешће красили странице међународног богословског журнала. Мир пепелу његовом!

(По „Црквеном Веснику“ бр. 3. о. г.)

² Мисли се недавни факат, када је папа захтевао да један католички владар, који је имао намеру, да посети Италију и папу, не оде прво у Квиринал, — краљу Хумберту, — с којим је папа, као што је познато, у завади.

поносит и знаменит, да би одговорио на његову посету у својим златним кочијама: па може ли га когод за све то осуђивати, кад он држи себе за краља над краљевима, замеником Божјим на земљи и чак његовим „представником“, као што се недавно изразила *Civiltà cattolica*?¹

И ево он с пуном влашћу нише енциклике свима монарсима и народима и свима хришћанским црквама на свету.

Па зар после свега тога да не дирне болио душу његову, што источни патријарх Цариградски такође нише енциклике; такође се показује, „као кнез цркве“, и ако не целог света; говори са свога престола, носи на грбу владарску круну с двоглавим орлом и наређује, да се заједно с њим потпише цео синод епископа Мале Азије, — много виђенији него што је римска колегија кардинала?

Али разочарање у питању црквеном, морало је пробудити у њему још веће огорчење. Он је имао смелост незнања, да се обрати на источну цркву с позивом на „сједињење“, — као да је она икад била под јурисдикцијом римског папе, јер сједињење у његовим устима значи једино покорене апсолутној црквеној свемоћи римскога епископа, — једноме на целој свету. Лав XIII, као што је познато свакоме историчару, који се лађа труда, да чита његове окружне посланице, врло је слаб у знању средњовековне црквене историје, а што се тиче црквене историје првих векова и седам васеленских сабора — сасвим је дете.

Када је 1870. год. покојног кардинала Гвидиа (Guidi), смутило дело епископа Хефелса (који је после из политичких узрока отпао од цркве) о Хонорију, где се истакла очигледна контрадикција историје с догматом папске непогрешивости, Пије IX. је наврно мислио: то не може бити — нека само поваде из његовог архива древне документе самога Хонорија и о њему, и тада ће дознати истину... Ето тако, Пије IX. није знао, да у његовој архиви нема ниједног документа из седмог века!

Једва је боље среће био и Лав XIII, кад се позвао на грчке оце, у којих источна црква може наћи потврде, за тако уређену црквену јерархију, каква је она данас у Риму.

У одговору баш на ту тачку и лежи сва сила енциклике патријарха Антима. Он је читао и дела св. отаца и историју седам васеленских

¹ Папски орган, што излази у Риму.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

сабора, а Лав XIII. — не. Он елика устројство дрвне цркве потпуно историјски; право разлике, да је из историје сасвим немогуће доказати, као да је Апостол Петар био кадгод епископ у Риму, одбацује Клементине, као баснословну измишљотину; признаје за темељ и главу цркве јединог Христа; не признаје римској теорији библијску основу, указујући на то, да су наиме св. оци првих векова сложено тумачили речи: „ти си Петар“, друкчије, него римска црква. Сасвим сагласно са историјском истином поучава Лава XIII, да васеленски сабори 4-ог (381.) и 5-ог (451.) века никако не осниваху првенство части епископа или папе римског, пред другим епископима старе источне Цркве, на тобожњем наследству Петра у Риму, него — на преимућству светске престонице (царствујућег града) пред осталим градовима у држави, зашто су и епископу Цариграда, као Новог Рима, давали исто таково преимућство на другом месту.

Патријарх се, као што изгледа, у неколико чуди томе, што достољубазни Лав XIII. разлику догмата источне и западне цркве, сматра препреком, која се лако да уклонити. Само се ту крије мали неспоразум. Римски папа веома строго пази на своје верске одредбе, што излазе од њега, као од каквог оракула (Orakeldogmen). Та год. 1870. је одлучио од своје цркве читаве стотине хиљада строгих и ревних католика, на челу с великим богословом и научењаком Делигером, зато, што не хтедохе примити ватиканске новотарије!

Ево у чему је ствар: као што западни патријарси (титулари), примаси, архиепископи и епископи, према карактеристичној формули, која изражава њихову слену послушност према папи (Sadavergehorsam), „падају к његовим стопама“; тако и у своме позиву на „сједињење“ он претпоставља такову покорност себи, као непогрешивом оракулу догмата (Dogmen-Orakel), на основу које би патријарх Антим са сленом вером примио све римске догмате које би му папа предложио. Кад би папа Лав то постигао, био би толико милостив, да би показао своју великодушну снисходљивост према црквеном обреду, језику и обичајима, дозволио би крштење погружењем, квасни хлеб и т. д. Али патријарх Антим не признаје над собом никаквог западног поглавара. Свака источна црква има свога предстојника (Verfassungsspitze); а Глава свих је — Христос.

Он разликује догмат и мишљење, које не може бити постављено упоредо с догматом. Догмат се сазнаје из сведочанства васеленске цркве и из опште сагласности — према познатоме правилу Вићентија Лиринског (што се веровало свугде, увек и од свију, — quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est). У току векова је римски папа долазио у све већу контрадикцију с тим правилом, а тиме и са свом васеленском црквом. С тога је папизам (као што на истоку називају панство) постао у васеленској цркви силом, која раствара и раздваја — извором свих великих расцена (Spaltungen), и пре свега — међу истоком и западом, чему је узрок био „догмат“, који стоји у очевидној контрадикцији с предањем и васеленским саборима, „догмат“ о римском „примату у јурисдикцији“ (Jurisdiktions-Primat) и „догматичној глави“ цркве, — догмат, коме патријарх Антим на супрот ставља заблуде римских папа: Либерија, Зосима, Вигилија и Хонорија.

Споменувши затим реформаторске саборе у Констанцу и Базелу (у 15. веку), који су у свему ставили папу под власт васеленског сабора*) (на што се папа не једном, и на врло свечан начин сагласио); споменувши онда галиканске научењаке и богослове 17. века, који су штитили релативну самосталност националне цркве против римског папе; даље немачке епископе 18-ог века, који су ради националне самосталности (тезе у Емсу) тежили, да се ослободе испод тешке руке, „универзалног епископа“ римског, — патријарх Антим пише затим од речи до речи ово:

„У овоме веку — у веку науке и критике — пробудила се 1870. год. савест хришћанска у лицу славних духовника и богослова германских поводом папског догмата, који је обнародован на ватиканском сабору и који очигледно имаде карактер новотарије. Из тог буђења поникло посебна организована религијозна друштва старокатолика, која одбацују заблуде папизма и у свему независно од њега живе.“

Да општине старокатолика у Холандији, Швајцарској, Немачкој и Австрији имају своје епископе (епископално устројство) — то патријарх Антим као још не зна;*) али ипак знаде о

*) Сабори ови називали су себе васеленским, али их римска црква неће за такве да призна.

*) Ово је претпоставка ауторова, но једва оправдана. Прим. прев.

ишма више, верније и боље, него „свети отац“ Лав XIII, који их проклиње.“

С руског („Богословски вестник“ св. I. г. 1896.)

М. Ј.

Конференција Срба код угарског министра-председника.

(Наставак)

Др. Илија Вучетић: Преузвишени г. министре-председниче! Високо поштована господе! У том сам угодном положају, да могу изјавити, да се у свему слажем с оним, што је поштовани предговорник мој разложио, а нарочито у оном што је навео у погледу утицања и мешања државне власти у ствари наше народно-црквене автономije. Та околност ме разрешава дужности да о многом чему опширније говорим, и е тога ћу моћи свој говор на много краће свести.

Изволели сте позвати нас, да се изјаснимо, да ли ми држимо, да би наш народно-црквени сабор, кад би се сазвао, могао успешно делати, јер ево кроз толики дуги низ година није још никако могао да коначно организује нашу автономiju.

Да на то питање одговорим, морам се пре свега запитати: шта је узрок томе, да ми Срби у нашим автономним пословима не можемо, како треба, да напредујемо, и не можемо никако нашу автономну организацију да довршимо.

Допустите ми, преузвишени господине, да сасвим искрено говорим.

Поглавити узрок томе што у стварима наше автономije не можемо, како треба да напредујемо и да се правилно развијамо, и што после толиких дугих година још ни до данас нисмо довршили организацију наших автономних установа лежи по моме најдубљем убеђењу поглавито у томе, што се влада с једне стране и сувише меша у решавање наших чисто автономних послова, а с друге стране што нам непрекидно пречу организаторно делање наших сабора.

У саборском устројству од год. 1875. октроисан је у санкционој клаузули онај додатак, по ком је против решења наших автономних власти дозвољен уток на министарство, и овога право уништења. Овај октроисани додатак *по све је уништио сву нашу автономiju*. Кад би се влада ограничила само на то, као што би прави смисао те клаузуле био, да прима само утоке или правиле рећи жалбе против таквих решења,

у којима је можда само каква формална погрешка учињена, те да така решења уништи и упути надлежне автономне власти на ново решавање, то још не би тако велико зло било. У појединим изузетним случајевима кадкад влада и чини тако; али је она на основу те клаузуле присвојила себи право, да у свима стварима и мериторно решава, те тиме је сву нашу автономiju поништила, и ми слободно можемо рећи, да *управо и немамо автономije*. Тим својим поступком је влада сасвим *оборила углед наших автономних власти*, јер сваки, коме није по вољи решење автономних власти, много се и не обзире на то, него само гледа, да његова ствар тек форме ради пређе преко автономних власти, а он ће се после већ знати помоћи. Допустите ми преузвишени господине, да сасвим искрено и отворено говорим. (*Министар-председник*: Шта више, ја то молим.) Такав онда тражи само пута, да дође до какве протекције код министарства па је онда већ сигуран за повољно решење своје ствари. Наравно да при таким околностима наши автономни органи не могу успешно делати, јер се на њих нико и не обзире, нико их не респектује; углед је наших автономних власти таким поступком сасвим поништен.

По влада се меша и иначе у све, па и у најситније наше автономне послове. Тако је она на основу једне наредбе још из пређашњег столећа задржала себи право, да се сваки зајам из фондова мора њој на одобрење подносити; из јерархијског фонда не може се ни једном свештенику ни најмања припомоћ издати без њеног одобрења; и још многе друге ситније ствари морају све њој на одобрење да се поднесе.

Рад наших автономних органа сасвим је спутан мешањем владе у сваку и најмању ситницу и у све ствари, које чисто у делокруг автономних власти спадају; ми не можемо у нашим автономним пословима слободно да се крећемо, те онда није чудо, што се правилно не развијамо и не напредујемо.

Што се пак тиче *организаторног делања* наших сабора, и ту није наша кривица, што нисмо могли довољно напредовати, и што за тако дуго време нисмо могли досад свршити целу организацију наших автономних установа. Сабори су наши много радили на организацији автономije али је врло мало од тога њиховог рада добило највишу потврду.

Уређење наших автономних установа оснива

WWW.UNILIB
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

се, као што је познато, на уредбама сабора од год. 1864—5., који је IX. зак. чланком од год. 1868. накнадно узаконен, даље на некојим уредбама сабора од год. 1870. и 1871., и на саборском устројству од год. 1874., које је највишим решењем од 14. маја 1875. потврђено. До највише потврде тога устројства врло је тешко ишло са организаторним радом; али кад је то устројство, и ако с многим октројкама, од највишег места потврђено било, онда се српски народ надао, да је тим потврђеним саборским устројством, ако ништа друго, а оно бар задовољно сигуран законит основ за даљи успешан рад. Но у тој се нади српски народ јако преварио.

У IX. законском чланку од 1868. установљено је, да се наши сабори имају периодично састајати, а у овоме, од највишег места санкционисаном устројству, одређена је та периодичност изближе, наиме, изречено је, да се сабор има редовно сваке треће године састајати. На одмах први сабор после тог санкционисаног устројства није се састао у законито време, него тек 1879., дакле после четир године, а доцније, све до данашњег дана, то је још много неуредније ишло; и тако бадава имамо санкционисано устројство кад се то не одржава. Чим се први сабор после потврде устројства год. 1879. састао, он је одмах најозбиљније приступио организаторном раду, те је израдио већи и главнији део потребних уредаба, па је за тај свој рад из уста краљ. комесара и највише признање добио, а одложен је до пролећа, да свој организаторни рад доврши. Но одмах после разлаза сабора наступи у нашој цркви, нензионованем патријарха, изнивно стање, продужење рада саборског се не допусти, и толиким трудом израђене организаторне уредбе лежале су у министарству нерешене пуних једанаест година, а после су год. 1890. враћене натраг, да се употребе као материјал за нови рад.

Та је нета судба постигла и друге уредбе које су доцније сабори установили и на највишу потврду подносили. Тако је на сабору г 1885. поново израђена, односно према учињеним примедбама у неколико пренамена *уредба о избору митрополита-патријарха*, те је поднесена високој влади ради издејствовања највише потврде. Но ма да је то једна од најважнијих организационих уредаба, и ма да би се највишом потврдом нете умирио српски народ и стекао поверења у то, да ће и код нас једном завладати редовно

законито стање, ипак је и та уредба год. 1890. враћена натраг без потврде и без икакве примедбе. Исто је то било и са још многим другим оператива наших сабора, да и не спомињем оне многе уредбе сабора наших од год. 1870. и 1871., које су сличне судбе биле.

Сабори су наши дакле годинама ревнијо радили на организацији наше народно-црквене аутономије, установљавали су више пута све потребне организаторне уредбе и подносили их на највишу потврду; али од свега тога рада њихова није било довољно успеха зато, што влада није хтела да израђене уредбе подноси највишем месту на одобрење.

На сабору од год. 1892. покушало се, да се одступи од пређашњег начина, по ком се градили поједине уредбе, него да се установи једна једноставна уредба или устав за све гране наше народно црквене аутономије. Ја сам најпре био противан грађењу таког једноставног устава, јер сам држао, да се у данашњим приликама то не да извести; али сам напослетку пристао да се покуша, па ево се показало да запета тако не иде. Међутим будући сабор ће имати да реши, да ли ће то још једном покушати, или ће се вратити на пређашњи начин грађења појединих уредаба, јер то је чисто ствар нашег сабора.

Пошто сам изређао тако узроке, који су по мом мњењу до сада сметали уредном развоју наше аутономије и успешном организаторном раду сабора, прелазим на питање, које је преузвишени г. министар-председник ставио, наиме на то: да ли има изгледа за успешан рад сабора, и по томе, да ли би требало да се исти сазове.

Преузвишени г. министре-председниче! О том, да наш народно-црквени сабор треба безусловно и што скорије да се сазове, ми смо Срби еви једног мишљења. Законом је установљено да се наш сабор периодично има састајати, а у саборском устројству, потврђеном год. 1875., одређено је, да то има бити редовно сваке треће године. По том је дакле нуждан сазив сабора већ и самоза то, да се изврши законска одредба. Јер последњи наш сабор био је сазван 1890., и по саборском устројству требали су нови избори бити још 1893., а ми смо ево већ у 1896., кад су требали већ и други избори бити. Ми досад, од кад је потврђено саборско устројство, још никад нисмо имали сабора у редовно законито време, а то би нужно било већ и за то, да наш народ добије поверења у то, да се у нашим авто-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ЛИСТАК.

Б Е Л Ш К Е

(Белово царско Височанство, највој-
вода Леополд Салватор), стигао је у про-
шлу недељу из Зарема у Нови Сад, где
прјски баталијон у Петроварадину. *Белово*
Височанство одело је у гостијони "Јели-
савета". При долазку, дочекао је Белово
Височанство и *св. Патријарх Георге* и ви-
сокопроевештени г. *стиска бискуп Герман*
По долазку примао је *Белово Височанство*
посете и поклонства само појединих особа.
Благозводело је примити најпре *Белову*
Светост, преувиншеног г. патријарха Гер-
гула, високопроевештеног г. стиска Тер-
мана Отачка, појмарина у мру г. Ђорђа
врт, Демајћа и др. Белово Височанство
благотводело је Белову Светост, при до-
лазку и одласку из посете, пољубити у
руку.

Исти дан, у недељу у 4 сата после по-
дне, у пратњи свога дворског маршала и сво-
га абјутанта, благозводело је *Белово Висо-*
чанство учинити своју високу посету *Бел-*
овој Светости преувиншеног г. Патријар-
ху Георгу, у патријаршском двору у Кар-
ловци. Патријаршки двор био је окићен
заставама; тако исто саборна црква, мати-
сврат, богословија и гимназија.

Доказак *Белово Височанства* поздрављен
је звонњем звона, пуцањавом пратија и
импровизованим леним и урдним дочеком
и укљиница карловачког грађанства, које
се, на глас о високој посети *Белово Висо-*
чанства, многобројно искићило пред патри-
јаршким двором, пред којим је смештена
била и школка младак.

На двору био је сад први пут отворен
сваки глас, са нијансе, да прими у патри-
јаршкне дворе тако милот и тако узвишеног
јарашки он ефикасна част и дајост, из-
да и нук први шће, на свечаном гласу, из-
живити члан прјасне свачно и срптно вла-
дајиле нам јунастуге!
На гласу том, дочекала је *Белово Ви-*
сочанство, *Белова Светост* прегува. г. Ли-
патријарх Георге, окружен својим дворским

позитан стварима и свемј закон потије и од-
жава, те кад тако све буде редовно и по закону
тектот, онда ће без сумње и све наше деланье
успешније бити, и онда ће наша автономија у
правитан колосек доћи. Но нукно је, да се наш
сабор што пре сазове и за то, што он има врло
много редовних текучих послова да поврнује.
Ми до сад још никад, осим једног незнатног
изузетка, никома имаши сабором установањот
пропачуна за наше црквене и просветне потребе
те онда морају с једне стране наше автономне
власти да све примачу на своју одговорност, на
поред свега тога многе преке потребе остају
неоудмирене, с друге пак стране влада се збор
тога меша у одобравање или неодобравање из-
датака. Јавне је потребан што екорије састанак
сабора и за то, што треба да се поднесу изве-
штаји саборског одбора и других автономних
органа, те да се о њима речнава; затим да се
предлагају рачуни и други текучи послови из-
врше. Рачуни нису још од 1879. овамо преме-
данн, нити је досадашњи саборским одборима
могла бити разрешеница издата, те пошто сам и
да био неко време члан саборског одбора, то и
нај мојом гавом виши Јамактов мај. Кад сабор
своје текуће послове поврнује, онда може, ако
нађе да су прилике за то згодне, приступити и
уљем организаторном раду, и његово ће онда
бити да речин, да-ли ће пратити једну једно-
ставну уредбу, или ће по пребавињем начину
наставити да поједине уредбе прати. *Свакако је,*
јавне нукно, да се сабор што пре сазове, и
пошто се по саборском устројству има сабор
редовно састајати у време између Јулија и
Духова, то и ако је време вех доста одмакло
да никак држим, да би се ма и при крају тога
пора сабор никак морао састајати.
Из свега, јавне, што сам имао част досад
разложити, јавно изгласи, да би се наше авто-
номне ствари могле само тако у ред довести,
ако се с једне стране влада не дигне мешања и
решавање послова, који јавсто у деонкпул наших
автономних власти енајду, с друге пак стране
ако највишем меслу поднесе претлог за сазив
наша сабора у законом одређено време, и ако
после раду сабора не буде никакве премене
свабјала.

(Српнише се)

и местним свештенством, градоначалником карловачким, професорским колегијама богословије и гимназије. При улазу у двор би *Његово Височанство* поздрављено бурним усклицима: „Живио“! на које усклике се *Његово Височанство* благоизволело својим љубазним изразом одазвати.

Најљубазније се поздравивши са високим посетником, и узев *Га* себи под руку, упутила се *Његова Светост* са *Његовим Височанством* у горње дворске одаје и одаје своје.

Посета *Његово Височанства* код *Његове Светости*, без пратње, трајала је од 4 до 5 сати. Са пратњом *Његово Височанства* провео је то време г. протосињел Лукијан Богдановић

При повратку из одаја *Његове Светости*, благоизволела је *Његова Светост* приказати *Његовом Височанству* градоначалника г. Ст. А. Јанковића, и управитеља гимназије г. Ст. Лазића, за тим ректора богословије протојереја г. Ј. Вучковића и уредника „Српског Сиона“ протојереја г. Ј. Јерemiћа, које је *Његово Височанство* благоизволело и ослонити.

Његова Светост преузвешени г. Патријарх Георгије испративши висока посетника до изласка дворског, опростио се с *Њиме* најљубазније уз бурно клицање присутних: „живио“, који су усклици дочекали *Његово Височанство* и испред двора и изиратили *Га* из Карловаца.

У среду, 10. (22.) априла, били су *Његова Светост* и високопреосвештени г. епископ бачки милим гостима *Његово Височанства* на свечаном обеду у Новоме Саду, у гостијони „Јелисавети“, у пратњи протосињела г. Лукијана Богдановића, који је такођер удостојен висока позива.

(Радња архијерејезалних епархијских власти).
II. Архијерејезални Администрациони одбор у седници својој 11./23 марта о. г. после подне, под председањштвом *Његове Светости*, преузвеш. г. патријарха Георгија, решени су и ови предмети: Узет је на знање допис кр. жупанијске области у Вуковару, којим доставља на овоодборски закључак бр. А. О. 294/243 ex 1893. претне отписа вис. кр. земаљске владе у Загребу одела за богоштовје и наставу, од 23. септембра 1895. бр. 12458, у погледу

побирања парохјала по подручним управним општинама с тим, да се обзиром на црквену аутономију српске православне цркве у Карловачкој Митрополији и Патријаршији, те на установе прев. кр. решкрипта од 10 авг. 1868, у погледу наумљеног побирања парохјала у старом провинцијалу, по крајишком начину по управним општинама, осим већ у том смеру изданих оностранних наредба: од 22. јан. 1874. бр. 5089. и од 21 јула 1877. бр. : 1810, никаква друга издати не може — Одобрен је црквеној општини у Лежмиру куп једне куће за парохјски дом и 21 јутра земље за цену од 3750 фор, те је односни купопродајни уговор провиђен клаузулом одобрења. — Наложено је црквеном одбору у Буђановци, у колико не би могао, према својој дужности, убрати парохјал од немарних дужника лепим начином, да састави индивидуални исказ дужника парохјала и овамо га приношље ради присилног истеривања односних дуговина. — Извештај окружног протопрезвитера митровачког о закључку црквеног одбора у Руми, да се умоли кр. област румска да изашље свога пиженера, који ће извидити, да ли се постојећи парохјски дом прописно преудесити даде или да за нов парохјски дом план сачини, узет је на повољно знање, а позвана је црквена општина у Руми, да што пре поднесе овом одбору план, по коме намерава стари парохјски дом преудесити према прописима §. 18. I. Б. прев. кр. решкрипта, или нов саградити. — Извештај овоодборског члана Л. Обреновића о разрешењу црквене општине карловачке, као и записник састављен у предмету предаје цркв. општинског иметка и осталих списа новоименованом привременом управном одбору, узет је на знање, а новопостављеном привр. управном одбору издата су упутства, као: да зготови тачан инвентар о целокуином црквеном општинском иметку, као и појединих цркава, којег инвентара досада није било; да гачно испита стање и пушларну сигурност у зајам изданих тражбина, да редовну уплату камата од појединих дужника осигура; да помно испита у току налазеће се парнице и да једино у случају преке потребе даљи редован пут правде настави; да још у течају ове године оствари завештајну жељу пок. Петра Георгијевића ради подизања крета, сходно оностраном налогу из 1895. г. и да у ту сврху код овдашње народне задруге депоновану готовину у износу од 8152 фор. 54 повч. за времена откаже. А пошто је распуштена црквена скупштина закључила, да против решења висл. Саборског Одбора поднесе призив на вис. кр. угар. министарство, то да организацију црквене скупштине карловачке до коначног

решења тога призива одлжити има. — Извештај овог одборског члана Мите Лукача о обављеној реорганизацији црквене скупштине у Стари Бановци узет је на знање, те обављени тамо избор црквеног одбора и конституисање црквене скупштине потврђен. — На пријаву јереја К. М. пароха у Ривници да тамошња црквена општина неће да набави ново прописане матице за парохијско звање и да од политичке општине неће да тражи станарину за своју кућу у којој је смештена општа пучка школа, наложено је истој црквеној општини, да неодложно има набавити дотичне матице, а са политичком општином према овој страни наредби саставити односни уговор у погледу црквено-општинске зграде. — Одобрен је закључак цркв. скупштине у Вери у погледу оправка тамошњег храма. — Приговор Иг. М из Сусека против обављене у тамошњој црквеној општини реорганизације црквене скупштине уступљен је старом црквеном одбору у Сусеку, да у свом делокругу на исте донесе своје решење, а да исто овоме одбору, са евентуалним утоком против истога, поднесе. — Одобрен је избор председника цркв. општине вуковарске у особи протојереја и пароха Илије Перкаћанског. — Одобрена је реорганизација цркв. скупштине у Крушедолу. — Одобрен је и са клаузулом тога одобрења провиђен је купопродајни уговор, склопљен између црквене општине у Крњешевци и П. Милосављевића, гледе купа односне некретности у корист црквене општине. — Одобрено је цркв. општини у Рачу, да може тамошњој политичкој општини у промену дати свој парохијски дом за садашње тамошње школско здање. — Одобрена је реорганизација цркв. скупштине у Пећинци с тим, да се има на место Ђ. С. у црквени одбор друго лице изабрати, пошто је он за подпредседника цркв. општине изабран и као таквоме не може се место у црквеној скупштини понути, пошто је он као такав већ члан цркв. одбора. — Одобрено је црквеној општини у Трпињи, да може купити 4 јутра земље, а уједно и подићи замољени зајам. — Решено је позвати окр. протопрезвитере и администраторе окр. протопрезвитерата, да рачуне оних општина које своје рачуне за г. 1894. и старије године као и разјасњење на оспорене рачуне од тих година овом одбору поднеле нису, даду на лицу места по вештој особи, на трошак председника и црквеног одбора саставити, којој ће, по свршетку повереног јој посла дотична црквена благајна установљену награду предујмити имати. — Установљен је образац по коме ће ово подручје окр. протопрезвитери имати свој извештај за сваку цркв. општину, која се у њиховом подручју налази, са-

ставити приликом протопрезвитерске визитације, у обзир администрације и руковања црквено општинским иметком, те исти овом одбору подносити.

(Школски Савет) држао је своје седнице 5. и 6. априла о. г., под председништвом *Његове Светости, преузв. г. Патријарха Георгија*. Присутни су били: г. г. потпредседник др. Ника Максимовић, др. Мих. Полит, директор Стеван Лазић и Теофил Димић; реферисао је г. Никола Вукичевић, а перо су водили: г. г. др. Лаза Секулић и Милан Меанџић.

Решени су ови предмети: Узет је на знање допис министра богочасти и јавне наставе, по којем исти јавља, да је за свој орган определио часопис под насловом „Hivatalos Közlöny“ с тим, да све у њему саопштене наредбе имају се сматрати за подручне области као достављене. — Кр. угарски министар богочасти и јавне наставе саопштава наредбу, да се сваких 14 дана имају пријављивати политичкој власти она деца основних и повторних школа, која су пописана за школу, а не похађају школу. То ће се епархијским школским одборима циркулисати. — Министар богочасти и јавне наставе саопштава опширан програм, по којем се има прославити милениум и у српским вероисповедним школама. — Исти министар не одобрава, да они приправници на сџемборској препарандији, који хоће да постану учитељи у Троједници да и без показаног успеха у мађарском језику, могу добити диплому учитељског осепољења. Узето је на знање с тим да се таквим приправницима има издати сведоштво о успеху у наукама осим мађарског језика. — Услед дописа истог министарства, којим је одлуку Школског Савета у погледу репоповања Милана Ђосића учитеља арадског ван крепости ставио и наредио да се неправилно изабрани Милош Ковиџић за учитеља арадског потврди и настава њему преда, одлучио је Школски Савет против исте одлуке министарске, коју министарство на §. 25. IV. кр. респкрипта од 10. авг. 1868. г. оснива, ремонетровати, пошто је исти §. ван крепости стављен и пошто не стоји у одлуци министарској наведени онај разлог као да против Милана Ђосића као привременог учитеља није потребна истрага, јер по §. 84. школ. уредбе од 1872. г. лишење од учитељског звања увек је везано за истрагу, па и у случају ако је тај учитељ привремена. А што се тиче Милоша Ковиџића, исти се за изабраног учитеља признати и потврдити не може већ из тог разлога, што односни списи Школском Савету од епархијског школ. одбора до сад нису ни поднесени на одобрење, те је тим поводом одређена истрага против епархијског школ.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unil.rs

одбора темишварског, да се извиди ко је крив што списи до данас нису поднесени. — Узет је на знање донис истог кр. уг. министарства, којим је часопис под насловом „Djejeris Slovakov“ у школама и психовим књижицама забрањен. — Узето је на знање превишње одобрење у погледу поделе штипендије Петру Томићу приправнику сомборском из закладе Раљине. — Предузета је ствар вероисповедних школа у будимској дијецези. Узето је на угодно знање, што су се неки родољуби (Думча, Поповић) обавезали давати годишње прилога на издржавање тих школа, као што је узето на угодно знање, да су се и други прилози скупили. Но пре него што би могао Школски Савет учинити Саборском Одбору конкретан предлог за потпору тих школа, унућен је епархијски школски одбор будимски, да поднесе нужне податке о тим школама, као што су унућени и епархијски школски одбори у Темишвару и Вршцу да поднесу податке о подручним школама, којима прети опасност да ће бити покомунаљене. — Услед упражњеног једног стипендијског места у заклади Балиној одређено је расписати на исто место стечај. — Пошто је епархијски школски референт Стеван В. Поповић умривљен, то је одобрено расположење епархијског школског одбора будимског, да су постављени за привремене школске надзорнике дотична два протопрезвитера, као што је одобрено расположење и епархијског школског одбора бачкога, да су у истом својству постављени три члана истог одбора. Исти привремени надзорници имаће делити досадањи путни паушал, а награда ће следовати по учињеној инспекцији и поднесеном извештају. — Подељени су декрети учитељима: А. Бркићу, З. Секулићу, Д. Јакшићу, К. Миловановићу, К. Пешићу, М. Стојшићу, Г. Поповићу, Катарици Поповић, Д. Терзином, М. Рацковићу, Л. Борђошком, М. Благојевићу, Ј. Бајином, В. Ђурђевом, З. Јанковићу. У погледу З. Риђичке пак, која је епархијским школским одбором темишварским именована, пошто општина мокринска није хтела ни по расписаном стечају да бира учитељицу, одлучено је, исту учитељицу за привремену сматрати, а темишварски епархијски школски одбор упутити, да настоји око расписа новог стечаја и да се то место што скорије попуни. — Дисциплинарни одбор поднео је свој извештај о дисциплинарној ствари Ђорђа Глибоњскога, професора на препарандији горњокарловачкој. Тужба је одбијена пошто чињенице у тужби наведене нису ничим доказане. Глибоњски добио је допуст због порушеног здравља. — Одбијен је призив цркв. општине у Борјаду против решења

епархијског школ. одбора будимског, којим је наређено, да се учитељу Петру Недићу заостала плата код исте општине егзекутивним путем истера и наплати. — Одбијен је, због закашњења, призив цркв. одбора меленачког против решења епархијског школ. одбора темишварског у погледу поделе наставе између Милоша Николића и Симе Монашевића. — Укинута је решење епархијског школског одбора бачкога, по којем је учитељ Жекић из Ст. Бечеја постављен за местног управитеља школа у Петровом селу, а има се упутити општина да себи бира управитеља из самога места. — Исто тако укинута је решење епархиј. школ. одбора бачког у погледу поделе наставе у Петровом Селу, те је наређено, да у том предмету има местни школски одбор пре свега првостепено расположење учинити. — Професор на препарандији сомборској, Дамјановић, проглашен је за сталног професора и по том му се урачунавају квинквенали у обзиру службе што ју је у Панчеву на вишој девојачкој школи вршио. — Уважена је поново поднесена и опширно мотивисана молба панчевачке општине, да се расписе нов стечај на упражњења два учитељска места на тамошњој вишој девојачкој школи. — У обзиру молбе управитеља више девојачке школе у Н. Саду, Аркадија Варађанина, да му се урачунају у године службовања и оне године, које је као народни учитељ у Кикинди провео и по томе да се ове године за децениал и за мировину имају урачунати — одређена су нека претходна извиђења. — Одбијен је призив у обзир одбора учитеља у Паланци, пошто изабрани има квалификацију а избор је текао правилно. — Уважена је молба професора М. Калића на сомборској препарандији, да му за прекобројне часове припада уобичајена награда.

(Митрополијски Црквени Савет), у својој седници од 8. (20.) о. м., потврдио је у целости осуду епархијске конвисторије бачке, донесену у дисциплинарном поступку против петровоселског пароха П. П.

(Јереј Михаило Мишић парох бечки.) Већ две и по године има како је г. Мишића изабрала српска православна црквена општина у Бечу себи за пароха. Избор његов узела је на знање и одобрила и австријска влада тиме, што против избора у року од 30 дана није учинила приговора. Избор је тај узео на знање и одобрио и бивши митрополит буковински блаженопоч. Силвестар Андријевић Морарију, по с тим, да ће новонабраном пароху, г. Мишићу, издати односну свиђелију и предати парохију онда, кад се изабрани — према прописима штатута српске православне црквене општине бечке — буде из-

казао, да је стекао австријско поданство. Г. Мишић је то исходио, но у то умре митрополит.

Како је тиме упражњена била митрополитска столица, г. Мишић није могао добити нужну синђелију, јер управитељ, бивши *архимандрит* Аркадије Чуперковић *као такав није имао власти синђелију издати*. Но како је митрополитска столица попуњена, ево дође време, да се и тај акт изврши. По добивеном отпусту и дозволи Његове Светости, преузввши г. *Патријарха Георгија*, отишао је г. Мишић прошле недеље у Беч и примио је синђелију за парохију бечку, и тамошње парохијско звање.

Г. Мишићу, при одласку из наше митрополије, желимо од Господа: добре воље и устрајне снаге, да оправда очекивања нове своје пастве.

(Седнице архијерејских епархијских власти.) Епархијски архијерејски школки одбор држао је седницу своју 4 (16) о. м., конзисторија 11 (23), а административни одбор 12 (24) о. м., под председништвом св. патријарха *Георгија*.

(Архијерејска карловачка). По Шематизму, што га је издала архијерејска конзисторија, за год. 1895., има у архијерејској свега: цркава 154, капела 21; парохија I класе 12, II кл. 18, III кл. 9, IV кл. 26, V кл. 29, VI кл. 44 (свега 138 парохија). Пароха има 99, администратора парохије 35, системизованих помоћника 4, протопрезвитерских помоћника 3, личних помоћника 9. (Свега свештеника парохијских 150.).

Црквених општина има 124, филијала 60; домова 28.861; брачних парова 36.189; душа: мушких: 86.841, женских 84.959; свега 171.800. За школу способне деце 18.196. Од 1892—1895. умрли су: 1 окр. протопрезвитер, 1 протојереј и администратор протопрезвитерата, 1 протојереј-парох, 8 парова и 1 администратор парохије, од мирског свештенства, а од монашког: 1 протосинђел и 5 јеромонаха.

По годинама рођења и рукоположења најстарији је у архијерејској у мирском свештенству: умировљени бивши парох у Буђановци јереј *Димитрије Малетић*; рођен 1805, рукоположен 1833 г. Од активних парова најстарији је и по рођењу и по рукоположењу: парох румски јереј *Василије Крстић*; рођен је 1820, рукоположен 1845 г.

Шесет и преко шесет година старих свештеника активних има 21.

Умировљених свештеника има 4.

(У славу св. Православља). „Галичанин“ јавља, да су ономад питомци лавовског семинара демонстрирали у лавовској унијатској саборној цркви. Кад је

при крају литургије свештеник рекао „Хваљен буди Исус!“ питомци семинара запојаше песму, у којој моле Бога, да учврсти Православље. Појава ова сама себе коментарише.

Српском-православном свештенству и цркв. општинама.

Из позива, разаслана већини пречасног свештенства и сл. српских општина увиђе ће П. Н. предузеће потписаног одбора.

Па ако је и гдје за живот Православља и Српства нужна црква, то је овдје, гдје је не само у мјесту око 200 душа српско-православне вјероисповијести у мору пновјерника, него гдје и периферична села сусједнијех парохија не могу уживати благодати правог религиозно-моралног васпитања, гдје до двије хиљаде душа не може чути гласа звона црквоног, не може осјечати сласти ријечи Божије ван уз потешкоће, које сретнија наша браћа — изван врлетног и сиромашног слуњског регемета — само замишљати могу.

С тога се и овим путем, у интересу Православља и Српства, ево уједнемо пожртвовности српских црквених општина, корпорација и појединаца, да нама и најмањим новчанијем прилогом у помоћ притеку, јер подузеће ово-градња српске капеле у Слуњу — може успјети само уз заузимање свештенства и црквенијех општина.

Сваки и најмањи прилог примиће се усрдном благодарности а јавни рачун положиће се путем „Срп. Сиона“, „Србобрана“ и службеног листа „Narodnih Novina.“*)

У Слуњу, концем марта 1896.

Одбор за градњу српско-православне капеле у Слуњу

Председник:

Перовоћа:

П. Грба

Б. Добросављевић

*) Умољавају се уљудно остали српски листови, да би ову молбу прештампали и читатељима препоручили извођећи.

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози „фонду св. Саве“.

Бр. 17. Српска женска задруга
у Суботици — — — — — 10 ф. — и.

Као трећи оброк свога прилога.

Из 15. бр. „Срп. Сиона“ — 1196 ф. 99 и.

Свега 1206 ф. 99 и.

Новци су предани управи срп. нар. цркв. фондова.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unilb.rs

Изјава.

Тужним срцем јављам свима сродницима и пријатељима жалосну вест, да ми је моја мила и никад незаборављена супруга:

Даница Поповић

рођ. Поповић

у цвету младости, 19 год стара, након тешког осмомесечног боловања, дана 30. марта у $\frac{3}{4}$ 7 у јутру у вечност се преселила.

Тело миле ми покојнице онојано је у цркви Св. Георгија у Кечи дана 31. марта по подне у 4 сата и затим у српском православном гробљу матери земљи предано.

Вечна јој памјат!

У Осеку дне 5. априла 1896.

Ожалошћени и несретни супруг

Душан Поповић

свештеник.

ОГЛАСИ.

Број Ек. 53 1896.

34 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на парохију I. реда у Водотечу, протопрезвитерата вилићкога. Интеркалар излази овог мјесеца.

Рок пријављивању до 9. (21.) маја о. г.

Из сједнице Епарх Консисторије држане у Пашком, 14. (26.) Марта 1896.

Михаило
Епископ.

ГРАЂЕВНО-ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Српска прав. цркв. општина у Вери намерава одмах, по истоку овога огласа, предузети оправљање своје свете цркве. По техничком налазу, који је од славног архид. админ. одбора у Карловцима 11./23. марта т. г. (А. О 211./171. ех 1896.) одобрен, стоје поједине радње: зидарске радње укупно — — 258 фор. 38 новч. тесарске радње укупно 333 „ 18 „ разне мајсторске радње 523 „ 50 „ непредвидљиве радње 84 „ 94 „

све радње укупно — 1200 фор. — новч.

С тога се овим позивљу они, који такове радње предузимљу, да на дан дражбе, која ће се обавити на лицу места у Вери 25. априла (7. маја) т. г. доћи изволе. Дражбовање се на мањак, а учесници дражбе имати ће 10% од горње свете жаобине (пинманлука) положити.

Срп. правосл. цркв. општина у Вери 2./14. априла 1896.

Стев Рајшић **Петар Гашпаровић**

первобоја. 35 1—2 председник.

Ad K. 256 зап. ех 1896.

1—3 36

СТЕЧАЈ.

На упражњено парох. место VI. класе у Стејановци расписује се стечај. Комитенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим до 1./17. маја 1896. овамо поднети.

Из седнице архид. консисторије држане у Карловци 11./23. априла 1896.

Архидијец. консисторија.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА АНТОНА НОВОТНИЈА У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене јизнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона, која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готовех на стоваришту.

28 2 26

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.